

ОИЛАДА ЖАМГАРМА

ВА

1993 йил, январ

3
СОН

ПАЙШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОЛАЛАР ЖАМГАРМАСИ ҲАФТАЛИГИ

• БАҲОСИ 5 СҮМ •

Суратчи: А. ТЎРАЕВ

СЕХРЛИ ДУНЕ

ЖАМГАРМА ФАОЛИЯТИДАН

Ўзбекистон республикаси Болалар жамғармасининг барча бўлимларида иш қизғин. Иқтисодий қиёнишлик даврида ўз ҳудудларидаги ногирон ва мухтоҷ болаларинг аҳволидан хабарлашиш, уларга моддий кўмак бериш ҳар бир бўлимнинг асосий бурич ҳисобланади.

Сирдарё вилояти бўйича 510 нафар ногирон бола бор. Улардан 310 нафари Іт-гуруҳ ногирони. 1992 йил давомида жамғарманинг вилоят бўлими 30 та маҳсус аравача тарқатиб, кўнгли ярим гўдакларинг бир қисмини бўлса-да хушнуд эта олди. Янар ишл арафасидаги 220 та байроғ совғалари тайёрланниб, мухтоҷ хонадононларга тортиқ қилинди.

Жамғарманинг вилоят бўлими раиси Муборак Фаниеванинг айтишича, бундай хайрли тадбирлар ўз-ўзидан бўлаётгани йўқ. Биринчи ўринда шу ҳудуддаги иқтисоди мустаҳкам ташкилотлар кўмаклашаётган бўлса, сўнгра савобталаб, ташкилотчи инсонларинг сайдъ-ҳаракатлари билан бу шилар амалга оширилмоқда.

«Бизнине қилаётган шиларимизни ҳалқ кўриш түрибди, — дейди Муборак она. — Етимхоналарга, дардманд, ногирон болалар ҳузурига борибон, улар билан дардлашиб юрганимиздан кўпчилик огоҳ. Шундай кезлардэ ҳар қандай одамнинг меҳри ошиб, шу гўдаклар учун нимадир қилиғиси келиши табиши. Яқинда вилоят ун завўди директори Асқаржон Алламуродов ўз жамоасиномидан жамғарма ҳисобига 100 минг рубл ўтказди. Комсомол тумани «Ленинград» давлат хўжалиги ҳам 100 минг Гулистондаги Дехқонобод жамоа хўжалиги 10 минг рубл ўтказиб, шундай тақбилик шароитида руҳимизга далда, кучимизга куч қўшиб түрибди. Уларнинг барчасига раҳмат деймиз».

Меҳр-оқибатли эл ҳеч қачон оч қолмайди, дейишсанни нақадар ҳақ. Эл аро меҳр-оқибат барқарор экан, демак қиёнишликлар, албатта, ўткинчидир.

КЕЙИНГИ СОНЛАРДА:

ШОДИЕР

МУТАҲҲАРХОН ЎГЛИ:

МОЛ ВА ЖОН ҚАЙФУСИ

РУХИЙ КАМОЛОТ СИРЛАРИ

Кишининг руҳий камолотга этиши дастлаб тан тарбиясидан бошланади. Тан чиниқтирилса, ортиқа ёғлар, турили чиқинди-ю тузлардан холи бўлса одам ўзини енгил хис қила бошлади. Мана шу ўйғониш даврига катта аҳамият берганлар. Улар гоясида тан тарбияси муқаддас исиди.

Йог дегани нима ўзи? Йог сўзи қадимги ҳинд тилида итифоқ, бирлашув, алоқа, жамланиши, ривожланни ҳаби маъноларни англатган. Уни «иш, ҳарқат», деб ҳам таржими қилганлар бўлди. Ўзимизда ҳинд жўғилари деб атай бошладилар. Уларнинг файртабий, мўъжизавий амаллари номларини ҳам ранг-барангластириб юборган.

Юлгарнинг асосий мақсади таҳани руҳ даражасидаги ТАНга айланришдан иборат. Нафақат тан, ҳатто онг, тафаккурни ҳам муқаддас эзгули сари йўналтиришган.

Улардаги барча илму амал табиийликдан келиб қичади. Таъбир жоиз бўлса йог-буюқ интилиши ёхуд муқаддас ишлов дегани. Улар худди ҳайкалтарошларден меҳнат қиласидилар. Тан-у тафаккурларига ҳамиши ишлов берилборошиди. Танлари шу қадар пишиб етиладики, ҳатто илон, чайн каби газандалар чакса ҳам таъсир кильмай қўяди.

Уларнинг руҳи фазовийлашган, яни танада бемалол чиқиб ва яна қайтадан танга бемалол қайтиб кираревади. Ўз ички олами билан ташки олам алоқасини мустаҳкамлайди. Фазодаги сирли воқеялароҳида бўлади.

Нафақат ҳинд йолгари, балки руҳи камол топган бизнинг диндаги, мазҳабдаги кўп авлиё-анбиёлар шу каби хислатларга эта бўлишган. Мисол тариқасида Боборахим Машрабин олиб қарайлар. У сув остида

эркин ҳарқатланган, ҳатто сув остидан овоз чикаралоған, чўлда кетатуриб ҳаж сафарига отланган кишиларга икки кўлуни юқорига кўтариб, боши узра Маккай Мукаррамани кўрсатган.

Бу даражага Машраб осонлиқча эришган деб ўйлайсизми? Ёхуд Жалолиддин Румийнинг устози Шамсиддин Табризий бежига шогирдини икки йил оч-наҳор ташлаб, унга «шаҳнинг барча ҳожатхоналарини кунда тозалаб турасан», деб буюрмаган бўлса керак. Очлик, азобу уқубатнинг руҳга қандайдир қувват бағишишчи томони бўлса керакки. Табризий шу услубни кўллаган,

Очлик нафақат онг, руҳ ва тафаккурни ҳархабигина қолмай, балки тандан ортиқча ёғу ҳар хил тузларни ҳам қарип ташлаган. Шунинг учун ҳам йолгар танга ишлов берини муқаддас иш деб билишади. Улар сочдан то тирноқчани мукаммал ишлов берини усулларини узоқ йиллик таҳрирларидан келиб қичқан ҳолда ишлаб чиқишиган. Улар учун ҳарқатланмайдиган аъзо йўқ. Нафас йўллари, кўз, қулоқ ва ички аъзолар учун ҳам махсус машқалар тўйлами мавжуд. Машқларни дастлаб очликдан бошлашади. Чунки юқорида айтганимиздек, очлик танни тозалашдан ташқари тафаккурни ҳам ҳархабигина, кишига ирова бахш этади.

Очлик — бу ҳам бир санъатидир. Бу санъатни ўрганиш учун киши тўғри овқатланиши, ишланиши ҳамда олмиши тартибида лозим.

Овқатланиш — ҳамма гап шунда. Айниқса олдига келганини катта-катта еб ўрганган бизнинг ҳалимиз учун бу жуда муҳим масала. Ҳусн оғиздан киради деб бежига айтишмаган.

Қай вақтда ва қандай овқатланиш керак деган савол-

га жўяли жавоб топиш қийин. Мисол; эрталабки нонушта керакми? Наҳорда овқатланингиз келадими? Йўқ! Албатта, йўқ-да. Лекин биз нонушта қилиб ўрганганимиз. Бу бизнинг зарарли одатларимиздан бирни. Гоҳида наҳорда тамадди қилиб олиш ёдимишдан кўтарилади. Ажабки, оч қолмаймиз. Қайтана ўзимизни енгил хис қиламиз. Чунки биз ўша күн туни билан дам олиб ётган танимизга ортиқча юқ юқламаган бўлламиш. Эрталаб овқатланиш ўрнига танимизни ёнгил ҳарқатлар билан ишга туширишимиз ва иш фаолиятина кучайтиришимиз лозим. Ўйғонган тан озуқадан эмас, ҳарқатдан қувват олади. Шунинг учун ҳам наҳорда бизда иштака бўлламиш. Соат ўнларга бориб бир дона олма еб олсангиз шунинг ўзи кифоя. Эскиларда шундай гап бор; «Наҳорда олма е, олма бўлламас уч марта олма, олма, олма деб кўй. Бу гапда жон бор. Биринчидан олма юракка куч-кувват бағишиласа, иккинчидан ундаги темир моддаси мадор бағишилади. Тушда яхшилаб тамадди қилиб олинг, фақат мъёрида. Кечки овқат эса ўзингизга ҳавола. Емаснганз зарар қилмайсиз. Есангиз тез ҳазм бўладиган енгил таомлардан истеъмол қилинг. Қандай овқатланиш керак?

Йолгар «қатти» нарсани ичиш, суюқликин чайнаш керак, дейишиди. Нонни шундай найнанг-ки, луқма сўлатигизга қўшилиб исча бўладиган ҳолга келсин. Йолгар луқмани камиди қирқ марта чайнашади. Улар суюқликин ҳам чайнашади. Кечки овқат эса ўзини чайнашади. Сув ёки сутни чайнаш шартмикин дейишигиз мумкин. Бир култум сувни чайнаб, сўнг бир ютиб кўринг-чи, у томогингиздан ёнгилгина ўтиб кетади. Шундай ютганингизда эса сув бўзганингиздан оғир ўтади. То моқдан оғир ўтган суюқлик

ҳам, яхши чайналмаган янини биз икки ямлаб бир ютган луқма ҳам яхши ҳазм бўлмайди. Тўлиқ ҳазм бўлмаган озуқалар танимизда ортиқча ёғ, тузларнинг иғифиб қолишига сабаб бўлади.

Корининг чиқиб кетиши, бўйрақда тош пайдо бўлиши, кулоқ шанғилаши, бош оғриги ва ҳоказолар ҳазм бўлмаган озуқалардан пайдо бўлади ва бизлар соглигимиздан нолиб юрәмиз.

Бу азоблардан кутилишнинг бирдан-бир йўли — очлицидир.

Ахир ошқозон, ичак, бўйрак, юраклар ҳам дам олиши керак-да. Улар бетиним ишлаш учун яратилмаган. Ҳеч бўлмагандага ўз динимиздаги рўзани тутиб туришимиз керак Рўзани ҳам билиб тутиш мақсадга мувофиқ. Пайғабаримиз Муҳаммад алайхиссалом биргина хурмо билан рўзга тутган бўлсалар, умматлари яхшилаб корин тўйдириш эвазига рўздорлар Рўза — кони фойда. Лекин мен кўпгина рўздорларни кўриб улар ҳолига ачингандан. Улар рўзининг моҳиятини тушунмаган ҳолда туатётгандарлар. Кечки кириши билан коринин қаптитириб олишиади. Ва яна наҳорда оч колишдан кўриб қорин ташвишига тушадилар. Оқибатда тунда тан яхши дам ололмайди. Ортиқча кийнадади. Бундай рўздор бўлгандан бўлгандан бўлмаган яхши. Рўздор жуда оз миқдорда ёнгилгина тамадди қилиши керак. Йолгар очликни фататина сув билан туадилар. Очлик танадаги касаллникларни хайдайди. Ҳайвонларни кузатсангиз, қасал вактида ҳеч нарса емай қўйишиди ва тезда тузалиб кетишиди. Биз инсонларда бунинг тескариси. Қасал одамнинг иштаҳаси бўлламишди, у табиий равишда очликни мухтоҳ бўлади. Бизлар эса бу ҳолни тушунмаймиз, қасалхонага касал кўргани борсан, бозордан танқис мева-чавалару, кабоблар олиб борамиз, ва ўзимизча сабоб иш қизлган бўлламиш. Билмаймизки, тузлаётган қасал ҳолини оғирлаштириб қайтаётганимизни.

Дилшод НЕММАТ

Бош мұҳаррір:
Абдуҳошим ИРИСБОЙ

ТАҲРИР
ҲАЙАТЫ:

Құлман ОЧИЛ
Жұманазар
БЕКНАЗАР
Дадаҳон
ЕҚУБОВ
Мұҳабbat
ИБОДОВА
Тұлқин ҲАЙДИТ
Юсуф ЗИЕД
[Бош мұҳаррір
үрнінбасары]
Ботир ЭРНАЗАР

ЖАМОАТЧИЛИК
КЕНГАШИ:

Бахтиёр
ЭГАМБЕРДИЕВ
Күвондиқ
БЕРДИЕРОВ
Мейли
ИҮЛДОШЕВ
Рўзимат
САФОЕВ
Абсолом
УСАНОВ
Үрол
ЎЗБЕК
Аскар
АЛЛАБЕРДИЕВ
Абдумуталиб
РИЗОҚУЛОВ

Таҳририят
келган ҳатларга
ёзма жавоб
кайтармайди.
Шүнгингиз,
фуқаролар
билан
ташиклилар
ўртасида
воситачилик
ҳам қилмайди.

Газетамиздан
олинган
маълумотлар
«Оила ва
жамият»дан
деб кўрсатилиши
шарт.

Газетамиз
ҳомийлари —

Тошкентдаги
СЭВИЖ
тикорат жамияти,

Галлаорол
туманидаги
«Галлаорол»,
Муборак
туманидаги
Хитой давлат
хўжалиги,

Сирдарё
«Оқ олтин»
дон маҳсулотлари
корхонаси
МАНЗИЛИМИЗ:

700029,
Тошкент — 29
Намойишлар
хизбони,
1-бино.
Телефон:
39-43-95
Обуна
индекс 445 44
Буюртма 42

Ўзбекистон
Республикаси
«ШАРҚ»
нашриёт —
матбаачилик
концерни
Тошкент шаҳри

да бўлса... Лекин ушадатрарни ўқиб бўлганидан сўнг унинг кўзларидан тириқраб ўш келди. Худо уни саботли, вафоли аёлга қўшганидан кўнгли тоғдай кўтарили. Қувондикнинг пухтаги шундаки, ҳеч қаҷон хотинининг гўзал зал фазилатларни

ҳеч қаҳал унинг ўзига айтмайди.

Бир мулҳоза қилиб кўринг, токи мамлакатлар, шаҳарлар ва қишлоқлар ҳатто ҳөвлилар ўртасида чегара бор экан, нега энди оиласда, эр-хотин ўртасида бэзъи оиласада мельёр, чегара бўлмаслиги керак? Биласиз-куй, чегарани бузиз-утганлар, аёлчори, жосус ва хавфли шахс сифатида қўлга олини, хибс қилинади.

Нега энди оиласда чегаралар ҳар куни шафқатсан бузиз-саю, рўзгор эгаси бўлган эр-как бўлғанинг ҳоли, яхши чайнашади.

Биринчидан тириқраб ўтганларни сурʼатан кетади. Билада чегараларни бузиз-утганларни сурʼатан кетади.

Лекин яхши чайнашади. Биринчидан тириқраб ўтганларни сурʼатан кетади.

Лекин яхши чайнашад

«Омад деган нарса дунёда бор гап» дейди шоир. Омад йигит кишига уч марта келади» дейишади дошишмандар. «Бизлар барҳаётмиз, омад бизга ёр!» деб кўнгилни кўтариади шоир. «Ўнга эришиш учун журъат билан фаросат зарур» деб ўқтиради боболаримиз.

Ўқанди латиф яқинида тугилиб ўсган 25 ёшли миллионер ўқтамжон Алиев ҳам омадни инкор этилади.

— Ўқтам ака, сизни орқа-вортдан «Ўқтам бойвачча» дейишади. Бу лақаб ғашингизга тегмайдими!

— Йўқ. Биринчидан, бизнинг Кўконда лақаб кўйиши ўзига хос удум. Бундан ёмонроқ исм тошишларим мумкин эди-ку. Масалан, битта оғайнининг лақаби — пўстак. Яна-да баттарлари, ҳатто уятлироқлариям бор. Қолаверса, отам раҳматли ўзлари сувокси бўлсалар ҳам, ака-укаларимнинг исмига шу кўшимчани кўшиб гапиришард. Лақаб, очиги, бизга отамерос.

— Эмиши, сиз қаёнчондир бир чолдан қарз олиб, кейин бойиб кетган экансиз. Шу ростми?

— Воея бундай бўлган. 1987 йилнинг ёзида ҳарбий хизматдан бўшаб, уйга қайтмоқда эдим. Аскарлар, одатда, тут-тўп бўйлаб кайтишади. Мен «дембел» арафада арманни бола билан муштлашиб, бир ҳафта «гулбоғ» да ўтирадим. Бутун бошли полкдан ёлиз узим чиқиб келганиман. Ит азобида Тошкентга етиб келдим. Тўрт кун поезднинг учинчи қаватида ётишин тасаввур этиб кўринг. Хуллас, Тошкентдан. Поезд Кўконга кечаси жўнайди, биласиз. Кино кўриб вактин ўтказмоқни бўлдим. Жомадонимни юқ саклаш кутисига жойлаб, «Пахтакор» стадиони ёнидаги ки-

нохонада Ҳиндистоннинг қайсири Филмини томоша қилдим. Биласиз-ку, хинд кинолари ҳаммаси бир-бирига ўхшайди. Кейин шаҳарни пича айланниб қайтиб келсан, юн сақлагич вочиқ тирибди. Яхши беркитганим, ракам терганим ҳам эсимда. Вокзалдаги ходимлардан сўрасан елка кисишиб, айни ўзимга тўнкашди. Бир томонни ўзбекчилик, бирорни ёқасидан олишга истиҳола қилдим, шўппайиб қолавердим.

— Жомадонда нималар бор эди?

— Аскар болада нимаям бўларди дейиз? Албом, жинис шим, союн-повун, кейин жиянларимга майдо-чуйда бор эди, холос. Энг муҳими, поезднинг паттасининг жомадоннинг қабатига кистириб кўйгандим. Чўнтақда эса, бор-йўги икки сўм қолган. Бирордан сўрай десам, ҳеч кимни танимайман. Уша кечаси вокзалда тунадим.

— Поеzdнинг паттасиз чиқиб кетсангиз ҳам бўларди...

— Э, поездагиларнинг феъли маъълум, «аскар бола, аскар бола, деб кўпроқ юлишига ҳаракат килишида». Биттасига учрашиб, ахволимни айтсан, кулади «Хеч илоҳим йўқ, уақақон, ҳозир засүн қаттиқ» дейди. Узим бўшлик кўлдими, ҳар қалай, вокзалда қолиб кетдим. Саҳар вақти ўйонсан, кимдир мингирлаб кўшиш айтап-

ОМАД ДЕГАНИ БОР ГАП

ти. Ҳалиям қулоғимда турибди ўша оҳанг. Қандайдир тиловатга ўхшаб кетади. Болшинни кўтариб қараб, мендан уч-кетор нарида ўтирган чолни кўрдим. Ҷолинг сочсоқоли оппок, юзи нурли эди. Узун олача тўн кийган, кўлида ҳасса, ўзимизнинг қишлоқлик чолларга ўхшайди. Кўнглимда шу кишига яқинлик сезиб, секин бориб ўнга ўтиридим. Сўрашиб, юзимга фотиҳа тортдидим. Ҳамма гапни айтаб солдим. Нега бундай қилдим, билмайман. Балки юрагимни бўшатиб олгим келгандир. Қискаси, чол гапларими бош этиг ўтириб ёшитди-да, кўйндан бир сиким пул олди. Ҳаммаси ғижимланган, энг ўнгига уч сўмлик. Санамасдан менга тутди. «Болам, ўйингга эсон-омон етиб ол, кейин бир куни бойиб кетсанг қайтириб ташлаб кетар-

сан. Ҷолинг камбағал бир одам эканлигини англашиб, но-кулай ахволга тушдим. Лекин энди кеч бўлган бундан ташкари, бошқа бирор менга муруват кўрсатмаслиги маълум бўлиб қолганди. Албатта қайтиришга ватъда бериб, қайта-қайта раҳмат айтниб, патта олгани югардим. Кассадан қайтиб келганимда ҷолинг ўрни бўш эди...

— Пул қанча экан?

— Кирп уч сўм. Бу ўшан-

да катта пул эди. Энг қизиги кейин бўлди. Кўконда поезддан тушиб, кўшка (киоска)дан тамаки сотиб олдим. Сотувчи қайтим ўйклигини айтди, битта потеряя кўшиб берди. Олмасликнинг иложи йўқ, оғринигинча чунтагимга солиб кўйдим. Орадан иккни ҳафтача вакт ўтди, ўдагилар ҳам, мен ҳам нафасни ростлаб олдик. Бир куни сўрида газет варажлаб туриб, потеряя ўйини жадвалига кўзим тушиб қолди. Ҳалиги потеряяни ўйдан олиб чиқиб қарасам ўйин шунники экан. Бепарво «бир кўриб кўяй-чи» деб солишиштагандим, раҳамларни тўғри келиб турибди! Ўн минг сўм-ал! Бу пулга ўша кезлари «нол олти» олса бўларди. Бу воқеалар ўзимгамз галитиророк туюлди. Баъзан, «балки омад деганлари шудир-да» деб турибди! Онам бўлса, «Сени Хизр бува қўллаган» дейди. Ким билди.

— Шу пул билан миллионер бўлиб кетдингизми?

— Пулнинг ўзи ҳеч нарса эмас. Одам ишлами керак, ҳаракат килиши лозим. Аммо кейинчалик фиш завуди куришимда ўша пул ҳамиритрушу бўлди. Ўнчага тобаг билан ёрдамчи ҳўжалик ташкил этиб, юзга кўй бокдим. Мингта атрофиди товуқ саклаб, анча пул ишладим. Лекин товуқ жуда нозик жонзор бўларкан, салга кирилиб ке-

тади. Қўй яхши, эгиз тугадигани бўлса, янам соз. Ҳозир фиш зовудим, шахарда иккита тижорат дўконим бор.

— Ҳаммасин ӯзингиз эплайсизми?

— Ҳали айтдим-ку, тогам билан шерикмиз, деб. Тогам анча ишбилигич одам. Ӯғилларим қарашга туришади. Дўйонларга акаларим жавобгар. Ўзим фиш билан овораман.

— Пулингиз таҳминан қанчага боради!

— Оборотадагисиням кўшса, етти миллионга бориб қолса керак...

— Баракасини берсин! Китоб ўқиб турсасизми!

— Ҳа, албатта. Э, э, йўқ, очигини айтсан, ғалин китобларга сабрим чидамайди. Лекин газет-журналларни ўқиб бораман.

— Ўқтам ака, сизга охирги савол: армонингиз борми!

— Армонми? Армоним шуки, менинг шундай кунларимни отам раҳматли кўролмай кетдилар. Тириклигига да хизматларини қилолмадим, ёш эдим. Энди бўлса... Яна бир катта армоним бор: иш юзасидан беш-олти марта Тошкентга бордим. Ҳар сафар жанубий вокзалга ўтаман. Лекин ҳалигача менга лутф этган отaxonни учратиб, қарзимни узганим йўқ...

Мирза АЛИ судбатлашди

ЮСУФБЕК ҲОЖИНИНГ ЧЕВАРАСИ

Узбекнинг ўз вақтида қадр-иззат толмаган санъаткорларидан бури марта Аббос Бакиров эди. У кишининг саҳнада, экранда яратган бетакор образларини ҳаммаси яхши эслаймиз. Айниска, «Ўтган кунлардаги Юсуфбек Ҳожини. Бу ролда Аббос Бакиров ёзини гўзлаб, икки дунёсини ҳам намоён этганди. У кишининг бошқа хислат, фазилатлари ҳақида умр ўйлодиши, Ўзбекистон ҳалқ артисти Қамара Бурнашева шундай хотиралайди...

— Аббос акани биринчи бор 1934 йили, Андижон театрида кўргандим. Мактабимизда «Кўк кўйлаклир» деган тўғарак бўларди. Биз ана шу тўғарак фаолларидан эдик. Андижон театридан олдимизга тез-тез келиб тургувчи Тўхтасин Жалилов бир сафар тўғарак қатнашчиларидан уч кишининг театрга ишга олинишини айтди. Улар орасида мен ҳам бор эдим. Аббос ака билан ўшанда танишганман.

— Тўйларингиз ҳам шу йил бўлганниди?

— Тўрмуш кўришимиз тақдир тақдиси билан урш ўйларига тўғри келган. У пайтлар тўй қилиш тугул кормнимиз зўрга тўйларидардик. У киши билан бир кўчада яшаганингизим сабаби менинг ўзларининг кўйириб ўтказиб қўя қолдилар. (шуни ҳам айтаб қўйки, мен у кишининг иккинчи рўзғориман).

— Санъаткорларинг шахсий ҳаётда анча оғир табиатга эга бўлишларини биламиз. Аббос ака сизга, фарзандларига қандай мумомалада бўлардилар?

— Аббос акадан «сен» деган сўзни сира эшиятмаганман. Доимо гапларини «хоним» ёки «қамарабону» дея бошлардилар. Мен тугул болаларга ҳам ёмон гапирмасдилар. Роса жаҳаллари келса, қаттиқроқ тикилиб бир қарасалар шунинг ўзи менга ҳам, болаларга ҳам етиб ортади.

— Иккни санъаткор тўрмуш кўргач, албатта оиласда яна кимдир уларга эргашиши табий. Сизнинг оиласигиз ҳақида ҳам шундай деб айтсан бўладими?

— Биз тўрт фарзанд — икки ўғил, икки қизни вояга етказдик. Каттамиз Ҳушнудбен спорт жамиятида ишларди, автомобил ҳалолатига учраб, вефот этиди. Қизимиз Ойдин тибиёт ходими, иккинчи ўйлумиз Нусратбек эса чет тиллар институтида дарс беради. Қенжимиз Ойборчинни кўпчилик яхши таниши керак. У киноактиси, кўпгина фильмларда суратга тушган.

— Санъаткор ҳалик овқат бобида жуда диди нозик бўлуди. Аббос ака кўпроқ қандай таомларни суряди?

— У киши овқат танламас эди. Кўпроқ ҳамилри овқатларни, карам, кўкатларни, айниска, кўм сомсанни уш кўрардилар. Кичик келинингиз анча пазандабўлганилиги учун уни раҳматли доимо алқардилар. Шу сабаб ҳоҳлаган овқатларни вақтида пиширгириш учун балонли газ олиб бергандилар. Шу пайтлари хатто газимиз ҳам йўқ эди-да!

— Бирор марта етишмовчиликдан олтиганимиз! Ёки доимо тўқинликда яшаганимисизлар!

— Ҳаётимизда етишмовчиликлар

кўп бўлган. Шунданми, ҳаётда ҳам Аббос ака ортиқча ҳашамларни ёқтирасдилар. Лекин ҳеч нолимасдилар, чунки 30—40-йилларнинг даҳашатли очарчиликларни бошимииздан ўтказганимизда! Давлатдан машина ёки участка каби нарсалар сўрамаганлар. Борига барака дея яшардилар, болаларни ҳам шунга ўргатардилар.

— Умрингин сўнги кунлари қареда кечган!

— Аббос ака Андижонда туғилиб, шу ерда вафот этиди. Кўпларга ўткашади. Тошкентга кетиб қолмади. Менинча шунинг ўзи ҳам ҳар қанча таҳсинга лойик.

Сўнги кунлари эса Андижон туманининг маркази — Кўйнгирдаги шифохонада кечган. Олтмиш уч ўшида қасали олиб кетди раҳматлини.

У киши икки-уч кунда оғир саводга ташлаб турдиган. Аббос ака оғирлаб ташлаб турдиган. Бугун охирги пайтларда театрда бўлиб ўтган асаббузарликлар сабаб бўлганди. Аббос ака «Нодира»ни режиссер сифатида саҳнагаштиради. Ўзингиз биласиз, ўша даврони акс этириш учун катта маблғар керак. Шу турфайли театр раҳбарияти билан кўп жанжаллашганлар.

«Нодира» кўйилди, катта муввафрак киёндозонди. Ўзбекистон ойна жонидан намоён этиди. Хуллас, Андижон театри яна бир поғона юқорига кўтарилиди. Аммо Аббос акани ўшандан кейинко-нафакага чиқаришиди, ҳатто розилигини ҳам сўрашмади. Мана шу оқибатсизлик у кишини йиқитди. Қандай касали хуруж килиб қолди.

— Қамара опа, кўнглинигизга оғир ботмаса, айтингчи, умр йўлдошингиз иштирок этган филмларни ҳозирсангиз нималар ҳақида ўйлайсиз?

— У киши ўнаган филмларни кўриш мен учун оғир синов. Яхшияни, кинода кўпроқ ўнаган эканлар, ҳеч бўлмас шу турфайли эслаб туришади. Тошкента борсак, ҳалқ артистларининг катта-катта ѿбилейларини, хотира кечаларини кўриб қайтамиз. Аммо Аббос аканинг 70, 80 йиллик таваллуд айёллари ҳам бўлди-ку, ҳеч ким хотирламади. На ойнан жаҳонда, на радиода, на газет-журналларда. Менга ҳеч нарса керак эмас. Лекин Аббос ака ҳам Шукур Бурхон, Раззак Ҳамроев, Олим Ҳўжаевлар сингари ўзбекнинг буюк санъаткори-ку! Е у кишини айни вилоятда ишлаб ўтганими? Мана шулар ҳақида ўйлайман, шуларни куяман, уақон.

Қамара опанинг сўхбатларида бўйли, дард-ҳасратга тўла сўзларини эшишиб ўтирганимда телефон жиринглаб қолди. Сим қоққан катта келинлари экан. Суюнчига — Қамара опа чеваралик бўлган эканлар. Демаки, биз севган Юсуфбек Ҳожи — Аббос Бакиров ҳам чеваралик бўлибди. Бу улуг зотини умр авлодларидавом этяпти ва давом этажак.

Наби ЖАЛОЛИДДИН «Оила ва жамият» мухабри, Андижон.